

Remissvar

Ludvig.gustafson@kammarkollegiet.se

Regeringskansliet, Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Kammarkollegiets remissvar på betänkandet En robust skogspolitik för ett aktivt skogsbruk (SOU 2025:93)

Sammanfattning av synpunkterna

Kammarkollegiet har till uppgift att företräda staten när talan om ersättning eller inlösen enligt 31 kap. miljöbalken förs i domstol. Med hänsyn till den rollen lämnar vi följande synpunkter.

- Kammarkollegiet kan varken avstyrka eller tillstyrka förslaget om en nationell förteckning och bedömningen avseende fågelarter. För att kunna ta ställning till förslaget behövs det en fortsatt utredning och konsekvensbedömning av frågan. Den bedömningen bör ske med beaktande av ny EU-rättslig praxis.
- Vi tillstyrker förslaget när det gäller ändringen av lydelsen i 4 § artskyddsförordningen (2007:845).
- Vi avstyrker förslagen och bedömningen om upphävande och återkrav av ersättning för biotopskyddsområden eftersom vi anser att konsekvenserna inte är tillräckligt utredda. Detta gäller särskilt risken för överkompensation och markägarens kontroll över processen.
- Vi avstyrker förslaget om att införa skogsmarksskyddsområden i fjällnära skog. I den delen hänvisar vi till vårt tidigare remissvar gällande delbetänkandet *Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk* (SOU 2024:91), ert dnr LI2024/0230 (se vidare bilaga 1).
- Vi anser att det saknas en bedömning av hur inrättandet av skogsmarksskyddsområden och den utökade möjligheten att vid ett senare tillfälle upphäva dessa ska hanteras i förhållande till bestämmelserna i jordförvärvslagen (1979:230).
- När det gäller övriga förslag och bedömningar har vi inga synpunkter.

Skälen för Kammarkollegiets synpunkter

Avsnitt 5.3 Skydd för fåglar

Förslag och bedömning om en förteckning av fågelarter och utpekande av livsmiljöer

Förslaget om att ta fram en förteckning av fågelarter med hänsyns- och åtgärdsförslag och utpekanden av lämpliga livsmiljöer skulle kunna underlätta bedömningarna i det enskilda fallet om förteckningen är väl underbyggd. Förslaget bygger dock på en inaktuell tolkning av fågeldirektivet.

EU-domstolens dom *C-784/23 Voore Mets m.fl* har enligt vår bedömning betydelse för hur förbuden i fågeldirektivet ska tolkas i förhållande till populationsnivåer. Domen slår också fast att andra skogsbruksåtgärder än avverkning, som röjning och gallring, kan aktivera förbuden som nationellt regleras i 4 § artskyddsförordningen på ett sätt som kräver hänsynstaganden i det enskilda fallet, oavsett populationsnivå och art. Detta innebär att även om en förteckning av fågelarter tas fram och livsmiljöer pekas ut kommer avverkningsanmälningar och samråd vid skogsbruksåtgärder spela en fortsatt roll.

Vi förstår att utredningen inte haft möjlighet att beakta EU domstolens avgörande eftersom detta kom nära slutbetänkandet men konsekvenserna av en nationell förteckning och utpekande av livsmiljöer bör dock utredas närmare i ljuset av domstolens avgörande. Med hänsyn till de frågor som vi måste beakta är det till exempel inte är givet att en nationell förteckning kommer att leda till minskade kostnader för domstolsprövningar.

Sammantaget kan vi varken avstyrka eller tillstyrka förslagen och bedömningen i avsnitt 5.3.

Förslag om ändring i artskyddsförordningen

Kammarkollegiet instämmer i utredningens bedömning att förslaget om ändring i 4 § artskyddsförordningen kan medföra en harmonisering av ordalydelse med fågeldirektivets krav avseende vad som utgör en förbjuden störning.

Ersättning till markägare som drabbas

Kammarkollegiet anser att systemet med skogsmarksskyddsområden och den tillhörande ersättningsmodellen är olämplig även i förhållande till förbud som meddelats med stöd av 4 § artskyddsförordningen. Anledningarna till detta har framförts i vårt remissyttrande över delbetänkandet SOU 2024:91 *Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk* (se bilaga 1).

Avsnitt 5.4 Upphävande av områdesskydd

Förslagen om upphävande av områdesskydd riskerar att skapa en ordning där markägare över tid får en överkompensation och har för stor kontroll över bildande och upphävande av skogsmarksskyddsområden. Sammantaget avstyrker vi därför samtliga förslag och bedömningar i avsnittet. De närmare skälen för detta framgår nedan.

Remissvar

Upphävande av biotopskyddsområden

Det kan i och för sig vara på sin plats att i lag förtydliga villkoren för att upphäva biotopskyddsområden, men om det ska vara tillräckligt med att *skäl* räcker bör det anges i författning och exemplifieras i förarbeten vilka skäl som är tillräckliga.

Återbetalning

I betänkandet föreslås att samma regler som idag gäller för återbetalning enligt 31 kap. 15 § miljöbalken ska gälla även för skogsmarksskyddsområden. Det skulle innebära att fastighetsägaren får förpliktas att betala tillbaka ersättningen om det är skäligt, om ett beslut om skogsmarksskyddsområde upphävs.

Reglerna om återbetalning i miljöbalken avser att reglera åtgärder som till exempel inrättandet av nationalparker, natur- och kulturresevat och andra åtgärder som i allmänhet är tänkta att vara definitiva.¹

I betänkandet anges att skogsmarksskyddsområden i viss mån kan förväntas vara en temporär inskränkning av äganderätten. Vi har svårt att avgöra i vilken omfattning möjligheten till upphävande kommer att användas för skogsskyddsområden men i betänkandet uppges att det kommer att bli betydligt enklare än att upphäva ett naturreservat. Vi bedömer därför att skillnaden mellan de åtgärder som idag omfattas av reglerna om återbetalning och skogsmarksskyddsområden är betydande.

Utredaren resonerar vidare att staten i komplicerade situationer genom förhandling skulle kunna ställa krav på markägare för att upphäva beslut om skogsmarksskyddsområden, mot att ersättningen återbetalas. Det är dock inte tydligt om utredaren menar att staten genom en förhandling ska kunna ställa krav utanför lagens bestämmelser om återbetalning, exempelvis om mer än tio år har gått sedan ersättning betalades. Om staten måste förhålla sig till den föreslagna återbetalningsbestämmelsen, inte minst tio-årsfristen och markägarens godkännande innan beslut om upphävande, är chanserna till en förhandlingslösning troligen små.

Vi ser en risk med uttalandet i förarbetena till miljöbalken angående markområden som bytt ägare sedan ersättning betalats ut.² Den omständigheten talar normalt mot att ersättning kan krävas åter. Detta öppnar för att skogsmark, där staten indikerat en vilja att upphäva ett skogsmarksskyddsområde, säljs i spekulationssyfte innan markägarens godkännande sker. Vi anser att denna risk måste beaktas vid regleringen av återbetalningsskyldighet.

Avsnitt 5.5 Inför skogsmarksskyddsområden i fjällnära skog

Kammarkollegiet avstyrker förslaget med hänsyn till vår övergripande inställning till införande av skogsmarksskyddsområden, se bilaga 1.

¹ Jmf. prop. 1964:148 s. 127–128 och prop. 1997/98:45 del 2 s. 328.

² Prop. 1997/98:45, del 2 s. 329.

Remissvar

Inrättande av skogsmarksskyddsområde i förhållande till jordförvärvslagen (1979:230)
Bestämmelserna i 6 § jordförvärvslagen reglerar förvärvstillstånd för juridiska personer som avstår mark för naturvårdsändamål. Det kan idag inte uteslutas att markavstående till biotopskyddsområden kan kvalificera för förvärvstillstånd enligt denna bestämmelse. Utredningens förslag om skogsmarksskyddsområden innebär potentiellt ytterligare en möjlighet för juridiska personer att få rätt att förvärva mark från privatpersoner och dödsbon.

En avgörande skillnad mot andra fall av avståenden är dock att det enligt förslaget är markägaren själv som kan initiera inrättandet av ett skogsmarksskyddsområde genom att anmäla mark med höga skyddsvärden och förekomst av skyddade arter för avverkning.

Skogsstyrelsen har publicerat en rapport, *Rapport 2025-14, Analys av markavståenden för naturvårdsändamål enligt jordförvärvslagen*, där myndigheten gör bedömningen att möjligheten för juridiska personer att förvärva skogsmark från privatpersoner innebär ökande priser på privatägd mark. Rapporten tar också upp att det finns indikationer på att markbalansen på sikt kan förskjutas om en betydande del privatägd skogsmark förvärvas av juridiska personer.

Vi anser sammantaget att det saknas en bedömning av hur inrättandet av skogsmarksskyddsområden och den utökade möjligheten att vid ett senare tillfälle upphäva dessa ska hanteras i förhållande till bestämmelserna i jordförvärvslagen.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Anne Vadasz Nilsson. I den slutliga handläggningen har chefsjuristen Solmaz Fadai Vikström, avdelningschefen Anette Schierbeck och enhetschefen Peter von Wowern deltagit. Föredragande har varit advokatfiskalen Ludvig Gustafson.

Beslutet är godkänt digitalt och saknar därför underskrift.

Bilaga:

Bilaga 1 – Kammarkollegiets remissvar över delbetänkandet SOU 2024:91 *Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk*, dnr LI2024/02430